

Innspill notat om problemforståelse BPA utvalget

Til: Sekretariatet for ekspertutvalg om BPA, Helse- og omsorgsdepartementet

Dato: 17.2.2026

I vårt innspill av 2.2. 26 svarte vi ut utvalgets spørsmål i henhold til tema på innspillsmøtet.

Vi ønsker å understreke en del punkter i henhold til notatet om utvalgets problemforståelse BPA sett fra pårørendes perspektiv for å sikre at dette kommer med i arbeidet. **Vi opplever ikke at konsekvenser for pårørende er godt nok ivaretatt i notatet slik det fremstår**

1.Samfunnsøkonomiske konsekvenser for pårørende når BPA ikke tildeles / ikke er tilstrekkelig

Viser til følgende sak i fra 2024, hvor en voksen med assistansebehov ikke får tilstrekkelig hjelp.

[Kristiansand kommune snur: Markus Hagen Calado får varig BPA-hjelp – NRK Sørlandet – Lokale nyheter. TV og radio](#)

Da skjer det som ofte skjer – foreldrene «må» steppe inn og løse oppgavene som ikke blir gjort lenger. I dette tilfellet flyttet også Markus hjem, mor ble sykemeldt og holdt på å miste arbeidet. Dette skjer ofte med foreldre for en person over 18 år, som de i prinsippet ikke har et ansvar for lenger og som **de i mange år har hatt en allerede økt meromsorg for.**

Når timetall, innhold eller fleksibilitet i BPA ikke dekker reelt bistandsbehov, blir «restbehovet» ofte tatt over av familie og nettverk. Det kan se ut som en innsparing i kommunebudsjettet på kort sikt, men innebærer ofte en **kostnadsforskyvning** til:

- arbeidslivet (tapt produksjon, fravær og turnover)
- NAV/trygdesystemet (sykepenger, pleiepenger, ytelser over tid)
- helsetjenesten (pårørendes egen sykdom/helseplager, behandling)
- barna i familien (skolefravær, redusert deltakelse, risiko for varig utenforskap)

Pårørendealliansen har et pårørenderegnskap utarbeidet av Menons Economics med data fra de nasjonale pårørendeundersøkelsene. Her viser vi at «pårørenderegnskap» viser nettopp at pårørendeinnsats ofte gir **redusert arbeidstid, tapt fritid og dårligere helse**, og at dette gir store samfunnsøkonomiske utslag.

Konklusjon: En problemforståelse som kun drøfter BPA som en kommunal utgift, blir for smal. Dersom BPA underdekker behov, øker de samfunnsøkonomiske kostnadene andre steder – og samlet kan dette bli dyrere enn å gi forsvarlig og tilstrekkelig tjeneste.

2) Foreldre til barn og unge med alvorlig sykdom/funksjonsnedsettelse: høyest belastning – store ringvirkninger

Nasjonal Helse og samhandlingsplan peker på fire store pasientgrupper, hvorav alvorlig syke barn og unge er en av disse. Pårørenderapporten beskriver foreldre til barn og unge med alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelser som:

- den minste pårørendegruppen, men **gruppen med høyest belastning i et samfunnsøkonomisk perspektiv**
- **høyest tidsbruk: 29 timer per uke i snitt**
- familier der mange **ikke får vedtak som dekker det faktiske behovet**, og der presset på tid, helse, jobb og parforhold er stort

Dette er direkte relevant fordi BPA (og/eller avlastning innenfor BPA/andre ordninger) ofte er det som avgjør om foreldre kan stå i jobb. Når støtten er for liten, blir konsekvensene ofte:

- redusert stilling, stopp i karriere, frafall fra arbeidsliv
- hyppigere fravær (ikke fordi den pårørende selv "egentlig" er syk, men fordi situasjonen er uholdbar)

Alle har rett til et arbeidsliv og god helse og å se frem til en pensjon å leve av. Disse foreldrene blir ofte fratatt denne muligheten som andre har når deres barn blir 18 år, rett og slett fordi de ikke kan basere seg på at de får tilstrekkelig hjelp og ikke er avhengig av fortsatt foreldreinnsats.

I tillegg vet vi at det er **arbeidsinntekt som er viktigste grunnlaget for å forhindre sosiale ulikheter i samfunnet, både som yrkesaktiv og som pensjonist**. Ingen stønader eller hjelpeordninger kan kompensere for dette, så det er i vår felles interesse å legge til rette for at fleste mulig kan være yrkesaktive i de årene det er mulig.

3) Søskenperspektivet: når barn blir «reservepersonell

Når familien må kompensere for manglende tjenester, rammer det ikke bare foreldre/arbeidsfør pårørende, men også søsken. Søsken opplever at de må steppe inn med rene omsorgsoppgaver, i tillegg til at de mister en del av eget liv, skole, fritid og venner.

Implikasjon for BPA-utredningen: Når BPA/avlastning ikke dekker reelt behov, kan søsken i praksis bli en del av «tjenesteløsningen». Det øker risiko for fravær fra skole/fritid, psykisk belastning og langsiktige konsekvenser som kan bli svært kostbare – både menneskelig og økonomisk.

Avsluttende innspill til problemforståelsen

For å fange de reelle samfunnsøkonomiske spenningene i BPA bør utvalget tydelig legge til grunn at:

1. **Underdekning/avslag i BPA flytter kostnader til familie, arbeidsliv, NAV og barns oppvekstvilkår** – og kan øke totalregningen.
2. **Tapt arbeidsinnsats og sykefravær blant pårørende er dokumenterte og store kostnadsdrivere**, og bør behandles som sentrale virkninger i utredningen.
3. **Familieperspektivet må inn**: særlig foreldre til barn/unge med store behov, og søsken, der risikoen for langvarige konsekvenser er høy.

Kostnader ut av budsjetter betyr ikke at de blir borte, - det er noen andre som får regningen, som så igjen blir det en samfunnsøkonomisk kostnad på sikt.

Utvalget må ha med seg dette i sin problemforståelse.

Legger ved kortversjon av «Samfunnsøkonomiske kostnader ved pårørendeinnsats i Norge»
Den fulle rapporten finnes her til nedlastning.

[Samfunnsøkonomiske kostnader av pårørendeinnsats i Norge | Pårørendealliansen](#)

Vi står til tjeneste for spørsmål

Med vennlig hilsen

Anita Vatland

Generalsekretær, for Pårørendealliansen.